

INNEHÅLL

SID 2: INSPIRATIONSMATERIAL INFÖR OCH EFTER TEATERBESÖKET

SID 7: HUR KÄNNER JAG INGEN EN MOBBAD ELEV?

SID 9: OM MOBBNING, MAKTSTRUKTURER OCH HJÄLTESAGAN

SID 13: VEM KAN JAG KONTAKTA?

SID 14: UTVÄRDERING FÖR LÄRARE

**Molière
Ensemblen**

www.moliereensemblen.com www.instagram.com/moliereensemblen
www.facebook.com/moliereensemblen

Lärarhandledning till MolièreEnsemblens föreställning av Tim Tiger
«Inspirationsmaterial om att gå på teater»
www.moliereensemblen.com

INSPIRATIONSMATERIAL OM ATT GÅ PÅ TEATER

*Texten är baserad på en handledning som skrevs för
Stockholms Stadsteater Skärholmen av Ellinor Lidén, barnteaterforskare vid Stockholms universitet och
av Malin Appeltoft, dramapedagog*

INFÖR TEATERBESÖKET

Ska du se föreställningen *Tim Tiger* med **MolièreEnsemblen**? I så fall vill du kanske förbereda dig själv och din klass för att få ut så mycket som möjligt av vårt besök.

- Det kan vara en god idé att i förväg ta reda på tematiken i pjäsen så att du och gruppen kan förbereda er inför föreställningen. En teaterupplevelse kan bli en mycket stark upplevelse!
- Ta en runda i gruppen och hör efter om det finns någon/några som har tidigare erfarenheter av teater. Låt eleverna/barnen dela sina upplevelser och erfarenheter med varandra. Kanske är det så att några i gruppen aldrig har varit på teater förut. För att skapa en gemensam förståelse kan det därför vara bra att diskutera hur ni tror att det är på teatern. Vilka jobbar på där? Vem gör vad? Vad är det för skillnad mellan att gå på teater och på t.ex. bio?
- Gör en teaterordlista. Liksom i alla andra yrken finns det inom teatern en rad specifika ord och begrepp som kan vara svåra att förstå. Låt eleverna få ta reda på mer om dessa och där de får förklara för varandra - i grupp, enskilt eller två och två. Här nedan följer några exempel på ord som kan vara bra att känna till: Regissör, manus, dramatiker, tragedi & komedi, drama, scenografi, rekvisita, producent, replik, undertext, monolog & dialog, sceneri, koreografi, ridå, sufflör, kollationering, genrep, pantomim, mimik & gestik, applåd etc. På **MolièreEnsemblens** hemsida finns bilder på scenografi och kostymsskisser från *Tim Tiger*. Genom att titta på dem får barnen ett litet smakprov på hur det går till att få fram scenografi och kostym till en teateruppsättning.
- Du kan tillsammans med eleverna/barnen läsa delar ur manus för att skapa förförståelse och ge en försmak på vad som väntar. Associera och fantisera kring karaktärerna. Kanske finns det möjlighet att lyssna på musiken från föreställningen? Ge eleverna/barnen lite förförståelse om vad föreställningen handlar om, men berätta inte allt för detaljerat. Manus till *Tim Tiger* finns på hemsidan. Manuset kortades en aning av tidsskäl.
- Från manus kan du plocka repliker och låta eleverna läsa upp dem, alternativt kan du som

Lärarhandledning till MolièreEnsemblens föreställning av Tim Tiger
«Inspirationsmaterial om att gå på teater»
www.moliereensemblen.com

lärare läsa upp replikerna. Låt eleverna associera och fantisera kring frågor som «Vem säger så här? Varför? I vilken situation?» Redan här har eleverna fått en förförståelse och en ingång till föreställningen. Det här är ett lätt sätt att väcka elevernas engagemang. Igenkänningen under föreställningen brukar få barn/elever att känna sig stolta och duktiga!

- Låt eleverna/barnen i smågrupper skriva egna manus över korta scener/sketcher. Låt därefter grupperna spela upp utifrån varandras manus. De som har skrivit manus regisserar de andra i hur de ska agera. Byt sedan plats.
- Du kan också göra värderingsövningar som väcker eftertanke, nyfikenhet och engagemang inför teaterbesöket, t.ex. «Heta stolen». (Se exempel på en «Heta stolen» – övning längst ner i detta dokument.)
- Man måste inte sitta helt stilla och tyst på teater. Självklart får man skratta, gråta och reagera på det som händer på scenen - bara man inte stör de andra i salongen eller skådespelarna på scenen.

EFTER TEATERBESÖKET

Det är inte lätt att sätta ord på en konstnärlig upplevelse. En del av oss kan behöva tid för att smälta våra upplevelser innan vi kan tala om och reflektera kring dem. En del vill behålla sina upplevelser för sig själva. I ett teatersamtal är det viktigt med ett tillåtande klimat. Klargör innan att det inte finns något rätt eller fel sätt att förstå eller uppleva en

föreställning. Man får tycka olika! Man får säga «pass» om man inte vill berätta utan att motivera varför. Men genom att få ta del av varandras upplevelser och tankar om föreställningen kan man uppnå en förändrad eller i alla fall en mer nyanserad upplevelse. Det kan vara intressant att följa upp om någon har fått en ny syn på eller ändrat åsikt om något efter att en gemensam diskussion har förts.

MINNESRUNDA

Låt eleverna/barnen dela med sig av varsitt minne som kan knytas till föreställningen. På så sätt får de ta del av varandras upplevelser. Vi tolkar utifrån våra egna, unika förutsättningar och erfarenheter. Tänk att en och samma föreställning kan väcka så många olika minnen och tankar! En minnesrunda är ett utmärkt sätt att knyta ihop de olika upplevelserna av föreställningen. Det är också ett bra avstamp till vidare fördjupning, t.ex. på något eller några av nedanstående sätt.

SAMTALA OM FÖRESTÄLLNINGEN OCH ANALYSERA

Uppmuntra barnen att beskriva och diskutera vad det var som berättades och hur det berättades genom att exempelvis ställa följande frågor:

- *Hur började föreställningen?*
- *Hur såg scenrummet ut?*
- *Hur rörde sig skådespelarna? (Kroppsspråk? Ansiktsuttryck?)*
- *Hur använde de sina röster?*
- *Vilka kläder hade de på sig?*
- *Förändrades karaktärerna något? Hur? Var det*

Lärarhandledning till MolièreEnsemblens föreställning av Tim Tiger
«Inspirationsmaterial om att gå på teater»
www.moliereensemblen.com

någon som inte förändrades?

- *Vad hörde du för ljud eller musik? Lät det olika på olika ställen i föreställningen? Varför, tror du?*
- *Ändrades scenen med hjälp av olika ljussättningar? Varför, tror du?*
- *Tittade skådespelarna på oss i publiken? Talade de med oss?*

DISKUTERA

Teater kan beröra alla! Teater tar upp allmängiltiga företeelser som vi alla kommer i kontakt med under våra liv. Teater tar ofta upp universella mänskliga dilemman, teman och frågeställningar. Teater är en utmärkt ingång till diskussion och ett bra sätt att närma sig känsliga ämnen som kan vara svåra att ta upp på andra sätt. Ibland kan det vara lättare att diskutera ämnen om de handlar om «någon annan», t.ex. en karaktär i en pjäs. På så sätt kan vi alla lära oss mer om oss själva, varandra och världen vi lever i. Genom ökad förståelse för omvärlden och genom att se sig själv som en del i ett större sammanhang är det lättare att respektera och acceptera andras agerande och livsföring. Att ta del av andras livshistorier och få nya berikande erfarenheter kan också verka stärkande för den egna identiteten.

LYSSNA PÅ MUSIKEN FRÅN FÖRESTÄLLNINGEN

Om ni kontaktar oss i **MolièreEnsemblen** finns möjlighet att ta del av musiken som spelas i föreställningen. Ni kan lyssna till den och försöka minnas. Ni kan dansa till musiken och med hjälp av rörelser skildra känslöstämningar, skeenden och händelser. Låt kropparna berätta! Mima scener ur

föreställningen, dvs. berätta utan ord. Försök att hitta rörelser som berättar skeenden. Låt eleverna/barnen arbeta i grupper och hitta på egna scener. Låt därefter grupperna tolka varandras mimade historier.

RITA OCH MÅLA

Låt eleverna/barnen rita eller måla valfritt minne från föreställningen. Antingen på varsitt papper eller på ett stort gemensamt ark som sedan kan sättas upp på väggen som ett gemensamt klassminne! Du kan också låta barnen/eleverna illustrera föreställningen genom att teckna ett givet antal serierutor som sedan kan fogas samman till en gemensam serietidning. Ni kan också göra era egna teateraffischer. Hur skulle du sammanfatta föreställningen med en bild för att få andra att vilja se föreställningen?

Även under målningsmomentet kan ni lyssna på musiken från föreställningen.

SKRIVA

Låt eleverna/barnen vidareutveckla berättelsen. Låt dem t.ex. använda föreställningens karaktärer för att bygga vidare på historien. Eller börja i andra änden – vad hände innan? Eller låt eleverna välja en av pjäsens karaktärer och skriva vidare i jag-form under t.ex. någon av följande rubriker «så här tycker jag egentligen», «så här var det när jag var liten» eller «om jag fick önska...». Skicka gärna bilder och texter till oss på **MolièreEnsemblen**. Det är verkligen roligt och viktigt för oss att få ta del av barnens upplevelser.

Lärarhandledning till MolièreEnsemblens föreställning av Tim Tiger
«Inspirationsmaterial om att gå på teater»
www.molierensemblen.com

MUSEER OCH ANNAN KULTURVERKSAMHET

Utforska stadens museers verksamheter. Finns det kanske någon pågående utställning som kan knytas till föreställningens eller skolarbetets tematik? Fråga eleverna/barnen om de har förslag på andra aktiviteter på samma tema som ni kan göra tillsammans i gruppen.

ATT TÄNKA PÅ

Trygghet är den viktigaste grunden för att kunna tillgodogöra sig en föreställning. Alla finner vi trygghet i olika saker. För en del kan det vara skönt att veta på förhand hur lång föreställningen är, hur man tar sig till dit samt hur blir det med toalettbesök och matsäck. Uppstår frågor kring teatern som du som pedagog inte kan besvara – tveka inte att ta kontakt med oss!

Tänk på att vi som vuxna har en viktig roll vad gäller barns och ungas möjligheter att ta del av teater. Förutom att det vanligtvis är vi vuxna som tar med barn och unga på teater är det också viktigt att vara medveten om att vårt intresse och vårt engagemang «smittar av sig» på eleverna/barnen. Om vi visar att vi är nyfikna, förväntansfulla och uppmärksamma blir eleverna/barnen det också.

Tänk på att skådespelarna är medvetna om att de spelar för en ung publik och har erfarenhet av detta. Du som medföljande vuxen behöver inte känna att allt ansvar vilar på dina axlar. Teatern tar också ett ansvar för mötet med publiken!

Varje teaterföreställning är unik! Något som gör teater så spännande är att det händer «här och nu» och att det är en direktkommunikation mellan scen

och publik. Visst är det häftigt att det bara är just ni som har sett just den här föreställningen och att skådespelarna har påverkats av just era reaktioner!

Man måste inte för- eller efterarbete en föreställning. Men med detta material vill vi inspirera och visa på möjligheter och ingångar som teater kan medföra i skolans vardag och i livet i stort!

«HETA STOLEN» – INGÅNG TILL ETT TEATERBESÖK

«Heta stolen» är en klassisk värderingsövning där var och en tänker själv och tar ställning till olika påståenden som läses upp av en ledare av övningen. Gå igenom övningens regler och förutsättningar innan ni börjar. Övningen kan ge ledaren en fingervisning om värderingar och stämningar i gruppen som man kan jobba vidare med. Påståendena kan varieras i det oändliga! Du som pedagog känner din grupp bäst och kan givetvis komma på egna påståenden.

Alla sitter på stolar i en ring. Ledaren sitter med och läser upp påståenden, men tar själv aldrig ställning utan sitter kvar på sin stol under hela övningen. Om man svarar Ja på ett påstående byter man plats, därför måste det finnas en extra stol i ringen som är tom. (Även om det bara är en person som svarar Ja på ett påstående måste det finnas en tom stol att byta till.) Om man svarar Nej eller Vet inte sitter man kvar på sin plats. Det är inte tillåtet att kommentera någons ställningstagande. Eftersom vi är människor i ständig utveckling och reflektion kanske man tar ställning på ett annat vis nästa gång övningen genomförs. Det är helt OK att byta åsikt och ingen annan i gruppen har rätt att kommentera någon annans ställningstagande.

Lärarhandledning till MolièreEnsemblens föreställning av Tim Tiger
«Inspirationsmaterial om att gå på teater»
www.moliereensemblen.com

Koncentrationen skall ligga på de egna ställningstagandena. Om det är trygg stämning i gruppen kan man stanna upp efter påståendena och ställa följdfrågor där eleverna erbjuds att motivera sina svar. Glöm inte att ställningstagandena inte får värderas. Om någon däremot, efter att ha hört en kamrats motivering, väljer att byta ståndpunkt går det givetvis bra

Exempel på frågeställningar inför ett teaterbesök:

- Har du varit på teater någon gång?
- Tycker du att det verkar nervöst att stå på scenen?
- Skulle du veta mer om teatersmink och -kostym?
- Skulle du veta mer om hur man jobbar med ljud och ljus på teatern?
- Tycker du att det verkar svårt att som skådespelare få publiken att skratta eller gråta?
- Tror du att publikens reaktioner (som skratt, viskningar, hostningar etc.) påverkar skådespelarna på scenen?
- Blir det bättre teater om det finns med musik i föreställningen?
- Är det viktigt att föreställningen har ett lyckligt slut?
- Tycker du att det verkar vara roligt (kan varieras med

«svårt», «lätt» etc.) att arbeta som skådespelare?

- Tycker du att det är viktigt med teater?
- Tycker du att alla barn och unga borde få se teater?

Ni kan göra övningen på nytt efter att ni har varit på teatern och följ upp frågorna. Låt barnen/eleverna själva reflektera kring sina ställningstaganden. Är det någon som har ändrat åsikt?

FÖRSLAG PÅ VIDARE LÄSNING (FÖR DIG SOM ÄR PEDAGOG)

Byréus, Katrin (2001) *Du har huvudrollen i ditt liv. Om forumspel som pedagogisk metod för frigörelse och förändring*. Stockholm: Liber.

Gate, Helene & Hägglund, Kent (2004) *Spela teater: från idé till färdig föreställning*. Stockholm: Bonnier Carlsen.

Hägglund, Kent & Fredin, Kirsten (2001) *Dramabok*. Stockholm: Liber AB.

Roos Sjöberg, Jeanette (2000) *I gränslandet mellan scen och publik: nycklar till teater - med drama som metod*. Falun: Dalateatern.

Lärarhandledning till MolièreEnsemblens föreställning av Tim Tiger
«Inspirationsmaterial om att gå på teater»
www.molierensemblen.com

HUR KÄNNER JAG IGEN EN MOBBAD ELEV?

BETEENDEFÖRÄNDRINGAR JÄMFÖRT MED TIDIGARE

Mobbningens följder och spår syns hos eleverna på många sätt. Många signaler som kan tyda på mobbning bortförklaras ofta med andra problem som hör till barn- och ungdomstiden. Om en familjemedlem insjuknar plötsligt, om föräldrarna skiljer sig, om det uppstår konflikter mellan syskon och föräldrar eller om det förekommer arbetslöshet i familjen kan det påverka hela familjens liv och ta sig i uttryck genom symptom hos barn och unga. De symptom som beskrivs nedan behöver alltså inte enbart bero på mobbning.

Det väsentliga är ofta om det har skett en förändring i barnets beteende jämfört med tidigare. Om en elev som tidigare har tyckt bra om skolan t.ex. plötsligt blir ovillig och undviker att gå till skolan, är det skäl att reagera och följa med situationen och fundera över vad förändringen kan bero på. Att föra saken på tal är det klart rakaste och klaraste sättet. Man måste ändå komma ihåg att barnet eller den unga kanske

inte är så villig att berätta om situationen, ens för sina föräldrar. Därför utgör ett respektfullt sätt att tala och att visa att man stöder barnet viktiga rammar för diskussionerna.

Några tecken som kan tyda på mobbning:

OM ELEVEN TILL SKILLNAD FRÅN TIDIGARE

... är rädd för att gå till eller från skolan, eller plötsligt ändrar sin vanliga skolväg
... inte vill åka skolbuss eller annan ordnad skoltransport
... regelbundet ber om att få bli skjutsad med bil eller ledsagad av en vuxen
... överhuvudtaget är ovillig att gå till skolan, uteblir från skolan eller lektionerna utan en klar orsak
... klagar på att han eller hon är sjuk de morgnar då det är skoldag
... kommer hem från skolan med t.ex. trasiga kläder eller smutsig väska
... kommer hem och är hungrig (har inte vågat äta skolmat)

Lärarhandledning till MolièreEnsemblens föreställning av Tim Tiger
«Inspirationsmaterial om att gå på teater»
www.moliereensemblen.com

... förändras och blir tillbakadragen, tyst och ser ut att ha förlorat självförtroendet
... förändras och blir mera stressad och ångestfylld
... har förlorat aptiten och säger ofta att maten inte smakar
... gråter sig själv till sömns, har mardrömmar
... tappar bort sina saker (keps, mössa, böcker, häften, penal osv.)
... ber om att få eller stjäla pengar (för att ge åt mobbaren eller dennas medlöpare) eller upprepade ... gånger slarvar bort sin fick- eller veckopeng,
... får oförklarliga blåmärken, sår och skråmor
... blir tjurig, lättretlig och "besvärlig"
... ofta är utan kompisar och inte heller längre tar hem kompisar på besök
... vägrar berätta vad som oroar eller är fel, eller ofta ger icke-trovärdiga förklaringar till det ovanstående

Inga enskilda tecken berättar med säkerhet att barnet utsätts för mobbning.

Varje lärare/ skolpersonal/förälder känner sitt barn och hans eller hennes sätt att visa sitt illamående på. Det väsentliga är ofta om det har skett en förändring i beteendet i förhållande till det tidigare, t.ex. om ett barn som tidigare tyckt om att gå i skolan plötsligt inte längre vill gå dit. Om det inte går att hitta någon förklarlig orsak till förändringen, finns det orsak att diskutera både med barnet och med skolans personal huruvida det är möjligt att barnet utsätts för mobbning.

Handboken finns i sin helhet på: <http://www.kivakoulu.fi/handbok>

Lärarhandledning till MolièreEnsemblens föreställning av Tim Tiger
«Inspirationsmaterial om att gå på teater»
www.molierensemblen.com

OM MOBBNING, MAKTSTRUKTURER OCH HJÄLTESAGAN

Av Zelma Fors, psykolog och samarbetspartner

Att visa föreställningen *Tim Tiger* kan aktivera känslor, som finns närvarande vid kränkningar, i maktspelet och mobbningen i en skolklass, i en skolmiljö (Olweus 1986).

Mobbning har funnits, finns idag och kommer sannolikt att finnas framöver i sammanhang där människor möts. Det vi kan göra är att förbereda oss på att som vuxna både upptäcka, förstå och vägleda barn och ungdom samt andra vuxna till förändring.

På 40-talet gjorde Ingemar Bergman filmen *Hets* som visade hur lärare kränkte och mobbade elever. Detta ingick i den tidens skola för att styra, kontrollera och kanhända fostra elever. I kontrollerandet av elever ingick hot och förtäckt hot.

På 70-talet påbörjades forskning om mobbning i Sverige av Dan Olweus som tillfört kunskap om hur hela organisationer måste ändra värdegrund för att åtgärda mobbning. Han visade att åtgärder måste finnas både på organisation-, grupp- och individ nivå. Därefter har forskningen om mobbning haft olika inriktningar och Skolverket har anordnat kompetensutbildningar till skolorna.

Sedan 2006 har vi en lag i Sverige, där ingen får kränkas eller diskrimineras i skolan. Skolan måste

utreda och åtgärda kränkning och mobbning omedelbart. Idag räcker det med en enstaka kränkning av någons värde för att en anmälan kan göras till BEO, som utreder och via en domstolsförhandling kan begära skadestånd för den utsatte.

När kränkningar sker vid upprepade tillfällen används begreppet mobbning som både förutsätter en obalans i makt och att handlingarna är negativa och skadar den som blir utsatt.

Många klarar av att stå ut med en enskild kränkning och kan återbalansera sig själv. Mobbningen, som däremot handlar om upprepade övergrepp, ger allvarliga skador hos den som blir utsatt och tränar den som utför mobbningen att ta kontroll över andra (Fors 2011).

INLEDNING

VAD BLIR EFFEKTEN AV MOBBNINGEN?

Både de som är utförare av de destruktiva maktrelationerna, mobbningen och de som blir utsatta får effekter i sin bild av sig själva.

De elever, som tillsammans med andra kan träna sig i att få kontroll över någon genom att använda

Lärarhandledning till MolièreEnsemblens föreställning av Tim Tiger
«Inspirationsmaterial om att gå på teater»
www.moliereensemblen.com

sig av hot och förtäckt har tränat sig i destruktivt maktutförande kanske en hel skoltid, ger givetvis effekter i hur deras självbild utvecklas. De vet hur de via hot och förtäckt hot kan få andra till att bete sig på ett önskat sätt eller utföra handlingar samt att de därefter kan utnyttja dem för eget syfte och mål.

Eleverna som blir utsatta för mobbningen och de destruktiva maktspelet kommer att både bli traumatiserade och få förvärvade tillitsskador. Deras tillit till andra människor är allvarligt påverkad och kan yttra sig som psykosomatiska besvär, ångest, sociala fobier, depression, självskadebeteenden självmordstankar och även självmord.

Vad kan man göra när man förstår att elever medverkar i maktspelet och mobbning?

Att man som vuxen kan finnas i elevgrupper utan att förstå att de förekommer mobbning är sannolikt en följd av att också eleverna vet att det inte är tillåtet. Detta medför att vuxna kan ha svårigheter att upptäcka mobbning. Ofta kan man i början ha en känsla av att något inte stämmer. Detta kan vara början till att tala med elever och andra vuxna. Eleverna har kännedom om mobbningen. För att vuxna ska få tillgång till detta som sker mellan eleverna är det viktigt att vuxna är tillitsfulla och visar i sitt beteende att de finns kvar, även om elever inte berättar. Om vuxna använder sig av hot finns risk att samarbetet med eleverna försvåras och maktspel aktiveras och övergreppen intensifieras.

LIKABEHANDLINGSSARBETET

Arbetet med «Likabehandlingsplanen» och hur den används på en enskild skola är sannolikt utformat på olika sätt på olika skolor. Detta kan/bör aktiveras

i samband med att pjäsen *Tim Tiger* visas på skolan. Det kan redan finnas kännedom om mobbningen i de aktuella klasserna och då finns möjligheten till ytterligare information, dels hur man ska stödja eleverna till att upphöra med mobbningen, dels även öka sin kunskap om mobbningen.

Det mest troliga är att Likabehandlingsplanen har en detaljerad plan för åtgärder vid kränkningar och mobbning samt det förebyggande arbetet. Det bör finnas möjligheter till att åtgärda mobbningen samt arbeta med det förebyggande arbetet även då *Tim Tiger* visas.

KÄNSLOR

I en mobbningssituation handlar det om starka känslor. Den som gestaltar maktspelet använder både omsorgen och föraktet för att locka in den som ska utsättas. Spelet handlar om att tidvis locka och förstärka relationen till den utsatte och kan hända få denne att tro att man vill väl för att i nästa stund göra övergreppet med förnedring i ord och handling. De som är iakttagare av dessa maktspel kan också fara illa av att inte gå in och skydda den utsatte eller stoppa mobbningen, utan man blir en tyst iakttagare, som av utförarna kan uppfattas att denne stödjer överfallen. De som är utsatta lever under en hot och förtäckt hot för de vet inte när övergreppet sker.

I dessa maktspel formuleras starka känslor av förakt, vrede, sorg och förtvivlan. Alla barn och ungdomar som finns i dessa sammanhang behöver känna in känslorna, förstå och hantera dem.

Det är viktigt att kunna identifiera och differentiera de känslor man har för att förstå vad de

Lärarhandledning till MolièreEnsemblens föreställning av Tim Tiger
«Inspirationsmaterial om att gå på teater»
www.molierensemblen.com

förmedlar. Åtgärderna handlar om att stoppa övergreppen och laga och läka de känslor som väckts.

När ett aktuellt mobbningsfall uppstår många gånger ett krisläge hos skolpersonal, föräldrar och elever. Även skolans krisplan kan behöva aktiveras.

I vår tid med bland annat tillgång till nätet uttrycks hatet och föraktet utan att man tar ansvar för detta. I samhället uttrycks mycket våld i ord och handling vilket innebär att gränserna för det accepterade är överskridna. Barn och ungdom behöver känna in de olika känslorna i sin egen kropp samt kunna förstå dem för att kunna förstå och tolka andras känslor.

I ett samhälle behöver förakt och hat kontrolleras för att man ska överleva. Barn och ungdom behöver förstå att tex vreden finns i den egna kroppen och den bör helst passera både hjärta och hjärna innan den uttrycks dvs att man måste känna in och förstå innan den uttrycks i handling. Den måste förstås hur den inverkar på andra och på det egna jaget och när den kan uttryckas.

Vi föds med grundaffekter som har till uppgift att förmedla information både från oss som individer och från omgivningen. Under de första levnadsåren med anknytningen som grund formas de olika affekterna till känslor med olika valörer. Vi kommer att ha både kärleksfulla, omsorgsfulla känslor likväl som destruerande känslor såsom förakt och hat. Varje individ som socialiseras till ett samhälle har en livsuppgift att inom sig själv laga och läka de destruerande känslorna med kärlek och omsorgsfulla känslorna. Barnen behöver finna tröst hos sig själv. I detta sammanhang kan barn, ungdomar och vuxna använda

sig av hjältesagan.

Hjältesagan

I den klassiska mytologin handlar hjältetemat om en fruktansvärd situation som skall ställas till rätta av hjälten. Hjälten återställer den normala medvetna ordningen.

(...) Under barn och ungdomsåren finns ständiga utmaningar och krav. Barnen dagdrömmer, fantiserar och leker. I barns lekar gestaltas det goda sida vid sida av det onda och denna polaritet skapar det moraliska problemet som måste lösas.

Hjältekänslan i vardagslivet insinner sig när man gjort något man inte gjort förut och lyckas väl med detta. Hjältetemat kan ses som ett led i att skapa en identitet, en självbild, i vilken man formar svårigheter som måste övervinnas, transformationen från en svårighet till en möjlighet. Att komma fram till en övervägande och tillräckligt god självbild kan liknas vid en ständigt pågående hjälteresas.

Hjältesagan symboliserar förvandlingen, transformationen, från en svårighet till en möjlighet. Att komma fram till en övervägande och tillräckligt god självbild kan liknas vid en ständigt pågående hjälteresas. Barnet projicerar på hjälten den situation som barnet befinner sig i, önskar vara i eller vill bli av med. (ur Fors 1995b)

HJÄLTESAGAN - MOBBNING

När man studerar mobbningsfall delges man berättelser som visar på den totala hopplösheten som ett offer kan uppleva likväl den önskan om kontroll över en situation som en utförare beskriver. I projektet «Bråka, bråka bättre» arbetade barn med känslor i olika dramaövningar där alla känslor var tillåtna. Utöver detta ritade barnen hjältesagor som de också berättade. Syftet var att barn behöver tränas i att uttrycka känslor av olika valörer och att få erfarenhet

Lärarhandledning till MolièreEnsemblens föreställning av Tim Tiger
«Inspirationsmaterial om att gå på teater»
www.moliereensemblen.com

av hur man kan uttrycka och kontrollera de destruktiva känslorna med hjälp av sina egna kärleksfulla och omsorgsfulla känslor (Fors 1993, 1995, 2007).

TIM TIGER OCH HJÄLTESAGAN

Tim gestaltar en pojke som mobbas i skolan och han far in i sin egen fantasivärld för att överleva. Där träffar han på någon han behöver hjälpa att bli fri från ett övergrepp. I det inre dramat får han tillgång till krafter där han kan förgöra och få kontroll över den som gjort övergreppet.

I Tims inre värld har hjälten aktiverats till att förvandla det destruktiva till det konstruktiva. Att förvandla den självdestruerande iden om att inte finnas till att återfå krafterna att leva och utföra kärleksfulla handlingar att hjälpa sig själv och andra (Fors 1993).

HJÄLTESAGAN – FÖRBYGGANDE ARBETE VID

MOBBNING

- Hjältesagan kan användas som ett led i det förebyggande arbetet mot kränkningar och mobbning.
- Man kan aktivt arbeta med uttrycken av olika slags känslor.
- Barnen kan rita och berätta sina individuella hjältesagor.
- Hjältesagorna kan även arbetas fram i grupper

och dramatiseras.

- I detta arbete kan man som skolpersonal få tillgång elevernas olika kunskaper om gruppen och de enskilda individerna i en grupp.

Zelma Fors är Fil.dr. Leg. psykolog, leg. psykoterapeut, specialist i klinisk psykologi och specialist pedagogisk psykologi

KÄLLOR:

Fors, Zelma (1993) *Obalans i makt. Fallstudier av mobbning*.
Psykologiska Institutionen, Göteborgs Universitet.

Fors, Zelma (1995) *Makt, maktlöshet, mobbning*.
Liber utbildning.

Fors, Zelma (1995b) *Hjältesagan. En metod i projektet 'Bråka, bråka bättre' för att utforska barns inre kompetens med hjälp av hjältesagor*.

Fors, Zelma (2007). «Destruktiva maktrelationer» ur *Utstött: en bok om mobbning*, red. Christina Thors. Lärarförbundets förlag.

Fors, Zelma (2011) «Maktlekar och mobbning» ur *Angeläget om maktlekar: en antologi*, red. Sannie Wedberg. Alma Europa.

Olweus, Dan (1986) *Mobbning i skolan – Vad vi vet och vad vi kan göra*. Liber Utbildningsförlaget.

Lärarhandledning till MolièreEnsemblens föreställning av Tim Tiger
«Inspirationsmaterial om att gå på teater»
www.molierensemble.com

VILKA KAN MAN KONTAKTA?

**VEM KAN DU SOM VUXEN KONTAKTA OM DU
MISSTÄNKER ATT NÅGON MÅR DÅLIGT OCH DU INTE
VET HUR DU SKALL AGERA**

www.Suicidpreventioniväst.se
www.Mind.se
www.ericastiftelsen.se
www.ki.se/nasp/start

VILKA KAN BARNEN KONTAKTA

Ta kontakt med en vuxen som du litar på. Varför inte din lärare, en skolsköterska eller en kurator på din skola.

www.suicidlinjen.se
www.bris.se
www.umo.se
www.friends.se

OM DU ÄR ANHÖRIG TILL NÅGON SOM TAGIT SITT LIV
www.spes.se

OM DU HAR EN FÖRÄLDER MED PSYKISK OHÄLSA
www.kuling.nu

För dig som vuxen som vill veta mer finns en ny rapport från WHO om ett europeiskt samarbete för att stärka barns självkänsla i skolorna.
http://www.who.int/mental_health/suicide-prevention/world_report_2014/en/

OM DU VILL LÄSA MER OM KOPPLINGAR MELLAN INTERNETMOBBNING OCH SJÄLMORD BLAND UNGA
http://www.cyberbullying.us/cyberbullying_and_suicide_research_fact_sheet.pdf
(Hinduja och Patchin)

Vill du läsa mer om mobbning rekommenderar vi *Makt, maktlöshet och mobbning* av vår samarbetspartner Zelma Fors. Kan beställas från Liber utbildning: 08-690 93 50.

UTVÄRDERING:

TIM TIGER

Datum för föreställningen:

Namn på skola och klass:

Antal elever närvarande:

Hur upplevde du föreställningen?

.....

.....

.....

Tycker du att föreställningen uppfyller sitt syfte att stärka enskilda elevers självkänsla?

.....

.....

.....

Känner du att föreställningens syfte att öppna upp för frågor om mobbning och exkludering uppfylls?

.....

.....

.....

Om ni har funderingar över hur ni ska bemöta elever med denna eller liknande problematik, vet ni då vart ni ska vända er? (Länkar till olika verksamheter finns på vår hemsida. Dessa riktar sig både till vuxna och barn.)

.....

.....

.....